

**Brev till Selma
Lagerlöf från
Valborg Olander:
1930-1931
september - 81**

Olander, Valborg,

HS L 1:1

National Library
of Sweden

184
Karlavagn 99 den 11 Mars 1931.

Min älskade!

Det var du förtjusande, att
du ringde i lördags, så att mina
farkägar blevo skingrade argående
ditt hälsotillstånd. Jag förtar
ju hur upplagen din tid hade
varit. Jag hade alldeles glömt den-
märsk.

Och nu var du så förfärligt
snäll och ringde i går också, så
att jag fick höra, att du var väl-
behållen hemma och att häls-
ningen till dramsstikerna hade
lyckats. Kan jag inte få låna

ett manuskript? Jag brukar
jag inte slarva bort saker.

De var dumt av mig att
tala om min gamla rygg. Det
var olidliga smärtor, men värt
var, att jag var rädd för tillbaka
det där reumatiska från i fjol.
Men nu är jag alldeles bra
igen, botade mig med albyl
och värme.

Skall nu om en stund
gå till Tillan på Liseklubb.
Den ursäktar väl, att jag lämnar
den Mauritzius? Den går ju rätt
flytande i början, och sedan får
jag väl gallra, så att vi hinna
komma till slutet före sommaren.

Jag lämnar inte ut den och är så
rätt om bokum.

Tillan tar inte emot på
60-årsdagen, utom från den till-
samman med alla de gifta
barnen och sin hillingssyster på
Saltjöbaden. Vi, s. v. s. du och
se andra, ge henne en mycket
vacker kristallskål på fot av
äkta förgylld brons samt dito i en
fattning nyptik, köpt hos Sörman
för 70 kr. - Vill du telegrafa,
så är det om lördag, d. 14, och adressen
Karlavagn 41.

Tillan tog mig en gång avoids
för att säga, att hon hade fått
ett så förtjusande och vänligt brev
från dig.

Nu om fredag jordfastis den
gamle 86-årige historielektorn
Osklen, som du kanske minns jag
besöker hälsa på, bror till fru
Karlberg i Lidköping. Hoppas det
inte blir för mycket väder, då
man skall följa till gravarna.

Nu vet du ungefär hur jag
här ut, och jag skriver inte
längre, innan jag har fått ditt
utlovade brev, som är så oändligt
efterlängtat.

Skall du nu få börja författa
minne? Alltid din

Karlberg

[11. 3. 1931 : bil.]

186

den 8 Mars 1931

"Herr Arnes pengar" redan en gång förut framträtt i dramatisk form — i en av de bästa filmer som någonsin gjorts. Det existerade alltså ett rikhaltigt förarbete till Hauptmanns "Vinterballad".

Wienpubliken fördes till den svenska bondgården Branchög, där bönder, krämare och skeppare tala om den hårda vintern, om prästen Herr Arnes nittioåriga födelsedag och om de skotska legoknektarna, vilkas skepp ligger infruset vid stranden. På Solberga prästgård frågar den döva gamla husfrun med ångestfull stämma: "Varför slipa de knivar på Branchög?" — De små jungfrurna, sondottern Berghild, och hennes fostersyster, Elsalill, höra på i bävan.

Så komma ogärningsmännen. Herr Arne dödas när han inte vill lämna ut sin skatt — och med honom hela hans husfolk. Berghild faller i armarna på sir Archie, som av sina rövarkamrater drivs till att döda också henne. Elsa-lill, som stått gömd, ser allt.

Nu följer hos Hauptmann en rättegångs-scen, där Elsalill skall framträda som vittne, men hon har förlorat minnet och tal-förmågan genom den skräck hon utstått, hennes mun står halvöppen, som ville hon säga något, men hon förblir stum. Då framträder sonen, prästen Arnesson — en av Hauptmann tilldiktad figur — och överöser jungfrun med frågor och förbannelser. Denna stridslustna präst blir i dramat det yttre uttrycket för samvete och försyn i berättelsen. Det är försynen som leder händelserna till brottets sonande hos Selma Lagerlöf — men försynen är inte så användbar ur teatersynpunkt. I dessa ställe sätter Hauptmann den drivande kraften av en stark vilja. Under det att i sagan den stränga vintern håller fast det skepp med vilket skottarna skulle fly, en ishand som först löser sig när brottet är försonat, är det i dramat människan själv, inte naturen, som blir den avgörande. Isen och mörkret blir bara till ett dovt, ödesbetonat ackompanjemang. Arnesson förföljer mördaren, sir Archie, ända fram till skutan. Sir Archie kunde undkomma, men han vill inte. Han stannar. — "Kom med, kom med", locka hans kamrater. — "Nej", ropar sir Archie plötsligt och vänder sig självmant mot förföljaren — faller ihop som träffad

av blixten och dör. — Men om man här fått ett psykologiskt plus — saknar man Elsa-lills samvetskamp, som är det bärande hos Selma Lagerlöf och som säkert kunde varit av stark teaterverkan. Sagostämningen, överkligheten, det fantastiska hos Hauptmann förstätt att återge (men det fanns där ju förut — det var något annat man skulle ha önskat vid en eventuell dramatisering!).

Denna gången var Hauptmann inte personligen närvarande vid premiären i Wien, men i ett telegram till Burgteatern visade han sitt intresse och framträdde också telegrafiskt som diktare. Han önskade Burgteatern "hela den nordiska natthimlen med dess flammande norrsken".

Melange.

gamla verk av Debussy, de Falla och Liszt.

Lagerlöf & Hauptmann.

WIEN i mars.

Gerhart Hauptmanns upremiär "Vinterballad" på Burgteatern är egentligen bara en dramatisering av Selma Lagerlöfs "Herr Arnes pengar". På första sidan av Vinterballadens bokupplaga tillkännager han det själv med en på samma gång självmedveten och erkännande gest. Hauptmann vet mycket väl att en dramatisk novell inte är det samma som ett drama. Men samtidigt vet han också att "Herr Arnes pengar" inte är någon vanlig liten berättelse som en stor dramatiker kan ta upp och använda sig av å la Shakespeare och Schiller, utan att alls fråga efter berättelsens ursprung. "Herr Arnes pengar" har levererat sagomiljön och de härliga rollfigurerna. Det är detta Hauptmann tacksamt erkänner. Och så — till slut — får man inte hålla glömma att